

...ΒΙΒΛΟΣ Η ΣΕΒΑΣΜΙΑ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ...
Ἀναγνώσματα τῶν Χριστουγέννων στό Ἅγιον Ὅρος

Σ τὸν βίο τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου τοῦ Ἀθωνίτου¹ διαβάζουμε ὅτι ὅταν ὁ Ἅγιος πληροφορήθηκε τὴν πεποίθησι τῶν συμμοναστῶν τοῦ ὅτι ὁ εἰς γῆρας βαθὺ Γέροντάς του Μιχαὴλ ὁ Μαλείνος τὸν ὀνόμασε διάδοχό του «καὶ πιστεύσας τῷ λόγῳ τοῦ ἀδελφοῦ καὶ ἀνάξιον κρίνας ἑαυτὸν ποιμένα γενέσθαι ψυχῶν, μισῶν δὲ καὶ τὸ πρᾶγμα διὰ τὸ πολύφροντι, φυγὰς ἐκεῖθεν ἐγένετο» κατέφυγε στὸν Ἄθω, ὅπου κρύφτηκε ἀλλάζοντας τὸ ὄνομά του σὲ Βαρνάβας καὶ προσποιούμενος ὅτι εἶναι τελείως ἀμόρφωτος, ὑποτάχθηκε σὲ Γέροντα στὴ Μονὴ Ζυγοῦ. Οἱ ἐπίμονες προσπάθειες τοῦ Νικηφόρου Φωκᾶ νὰ ἀνακαλύψῃ τὸν πνευματικὸ πατέρα, ὀδήγησαν τὸν τότε Πρῶτο τοῦ Ἁγίου Ὁρους Στέφανο νὰ παρατηρεῖ προσεκτικὰ τοὺς μοναχοὺς ποὺ κατὰ τὴν παράδοσι συναθροίζονταν ὅλοι, ἀπὸ κάθε σημεῖο τῆς χερσονήσου, στὸν Ναὸ τοῦ Πρωτάτου γιὰ πανηγυρίζουν σὲ κοινὴ εὐχαριστιακὴ σύναξι «τὴν κυριωτάτη καὶ πρώτη καὶ λαμπροτάτη ἑορτὴν τῆς τοῦ Θεοῦ Λόγου πρὸς ἡμᾶς ἐπιφανείας». Ἀναγνωρίζοντας ἀπὸ τὸ μέτριον σχῆμα καὶ τὸ κόσμιον ἦθος στὸ πρόσωπο τοῦ Βαρνάβα τὸν Ἀθανάσιο, ἔνευσε στὸν Τυπικάρη νὰ τοῦ δώσει τὴν σεβασμίαν βιβλὸν τοῦ Θεολόγου πρὸς ἀνάγνωσι. Καὶ παρ' ὅλες τὶς προσπάθειες τοῦ Ἁγίου νὰ ἀποποιηθῇ τὸ διακόνημα συλλαβίζοντας, ἐν τέλει μὲ ἀπειλὴ αὐστηροῦ ἐπιτιμίου διαβάσει τὸν λόγο τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου γιὰ τὰ Χριστουγέννα μὲ ὄλο «τὸ κάλλος τῆς σοφίας καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ τὸ μέγεθος». Καὶ ἡ ἀποκαλυπτικὴ αὐτὴ ἀνάγνωσι κατὰ τὴν ἀγρυπνία τῆς ἑορτῆς τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ μπορούμε νὰ ποῦμε ὅτι ἦταν ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ γέννησί του σὲ μεγάλα μοναστηριακὰ συγκροτήματα κοινοβιακοῦ μοναχισμοῦ στό Ἅγιον Ὅρος.

¹ J. Noret, «Vitae duae antiquae Sancti Athanasii Athonitae», *Corpus Christianorum Series Graeca* 9, Turnhout, Brepols, 1982, σσ. 3-124.

Τὸ περιστατικὸ αὐτὸ τοῦ βίου τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου τοῦ Ἀθωνίτου ἔρχεται στὸ μυαλό τοῦ γράφοντος σὲ κάθε παννυχίδα τῶν Χριστουγέννων, στὴν Ἱερὰ Μονὴ Παντοκράτορος Ἁγίου Ὁρους, ὅταν ἀνάμεσα στὸν Ἑσπερινὸ καὶ τὸν Ὁρθρὸ τῆς ἑορτῆς τῆς ἀπαρχῆς τῆς Θείας Οἰκονομίας τίθεται ἀνάγνωσι, κατὰ τὸ Τυπικόν, δηλ. ὁ ὀρισθεὶς μοναχὸς διαβάζει στὸ κέντρο τοῦ Καθολικοῦ τὸν ἴδιον μὲ τὸν Ἅγιο Ἀθανάσιο πανηγυρικὸ λόγο τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου ποὺ ἀρχίζει: «Χριστὸς γεννᾶται δοξάσατε, Χριστὸς ἐξ οὐρανῶν ἀπαντήσατε...».

Ἡ ἡμέρα αὐτή, ἡ ἀρχὴ καὶ ρίζα ὄλων τῶν Δεσποτικῶν ἑορτῶν, ἀποτελεῖ τὴν ἀρχὴ τῆς περιόδου τοῦ Ἁγίου Δωδεκαμημέρου, ἡ ὁποία εἶναι γιὰ τὰ Μοναστήρια περίοδος σχολῆς καὶ ἀργίας· τουτέστιν περιορίζονται ὅσο τὸ δυνατὸν τὰ καθημερινὰ διακονήματα ὥστε οἱ πατέρες νὰ ἔχουν περισσότερο χρόνο νὰ ἀφιερωθοῦν στὴν δοξολογία τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν προσευχή, μαζὶ μὲ τὴν μελέτη τῶν ὁμιλιῶν τῶν Θείων Πατέρων γιὰ τὰ κοσμοσωτήρια γεγονότα ποὺ ἡ Ἐκκλησία μας ὄρισε νὰ ἑορτάζουμε ὥστε νὰ ἀγαλλόμαστε ἐξαιτίας τῆς θείας δωρεᾶς τῆς συγκатаβάσεως καὶ τῆς κενώσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου.

Ἀκούγοντας ὅλο καὶ περισσότερο τὰ τελευταῖα χρόνια φωνὲς διαμαρτυρίας γιὰ τὴν ἐκκοσμίκευσι τῶν ἑορτῶν τοῦ Δωδεκαμημέρου καὶ τὴν μετατροπὴ τους σὲ εὐκαιρία γιὰ διακοπὲς καὶ ραστώνη, γεμάτες μὲ κοσμικὲς ἐκδηλώσεις ἐφήμερης τέρψης καὶ, παράλληλα, ἀφουγκραζόμενοι τὴν ἀπελπισία τῶν ἀνθρώπων ποὺ χάνουν τὸ σωτηριολογικὸ νόημα τῆς θείας Ἐπιφανείας καὶ ἀγωνίζονται νὰ βροῦν γιατί νὰ χαροῦν, σκεφτήκαμε νὰ παρουσιάσουμε ἐν τάχει κάποια ἀπὸ τὰ πάμπολλα πατερικὰ κείμενα μὲ τὰ ὁποῖα «βομβαρδίζεται» ὁ μοναχὸς κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ Ἁγίου Δωδεκαμημέρου –στὶς ἀκολουθίες, στὴν τράπεζα, στὴν σύναξη τῆς ἀδελφότητας, στὸ κελλί– ὥστε νὰ μὴν «τολμήσει» οὔτε λεπτὸ νὰ ξεχάσει τὴν χαρὰ τοῦ ὅτι «παιδίον ἐγενήθη ἡμῖν, υἱὸς καὶ ἐδόθη ἡμῖν, οὗ ἡ ἀρχὴ ἐγενήθη ἐπὶ τοῦ ὤμου αὐτοῦ, καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ μεγάλης βουλῆς ἄγγελος, θαυμαστὸς σύμβουλος, Θεὸς ἰσχυρὸς, ἄρχων εἰρήνης, πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος»².

Ἄς ἀρχίσουμε μὲ τὸν προαναφερθέντα λόγο τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου³. Ἀφορμὴ χαρᾶς ἡ ἡμέρα, κατὰ τὸν Ἅγιο Γρηγόριο, γιατί ὁ ἐπουράνιος Θεὸς ἔγινε ἐπίγειος ἄνθρωπος καὶ μᾶς χαρίζεται ἡ ἐλπίδα τῆς

² Ἦσ. 9,6.

³ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, *Εἰς τὰ Θεοφάνεια, εἶπουν τὰ Γενέθλια τοῦ Σωτῆρος*, P.G. 36, 312-333.

σωτηρίας και τρομοκρατείται ή άμαρτία. Η δημιουργία αναγεννάται σήμερα, τὸ φῶς τῆς θείας χάριτος πλουτίζει τὸν παλαιωθέντα ὑπὸ τῆς άμαρτίας κόσμο και τὸ φῶς τῆς θεογνωσίας καταλάμπει τὴν οἰκουμένη. Σήμερα ὁ Χριστὸς ἀνακαλεῖ τὴν ἀνθρωπότητα στὴν μετοχή τῆς ἀγιότητος, και προσκαλεῖ τὸν καθένα νὰ ἐπανέλθει στὴν δόξα τῆς ἀγαπητικῆς κοινωνίας με τὰ πρόσωπα τῆς Ἁγίας Τριάδος. Σήμερα ἐορτάζουμε τὴν ἔλευση τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπο και τὴν ἐπάνοδο τοῦ ἀνθρώπου στὸν Θεό· ἢ ἐπαινοῦμε τὴν γέννηση τοῦ Σωτῆρος, διότι χάριν αὐτῆς μποροῦμε νὰ ἀφήσουμε κάτω τὸν παλαιὸ ἄνθρωπο τῆς άμαρτίας, και νὰ ἀναγεννηθοῦμε ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ.

Χρειάζεται ὅμως ἀγώνας γιὰ νὰ συσταυρώσουμε τὶς ἐμπαθεῖς μας κινήσεις και ἐπιθυμίες, νὰ ἐνταφιάσουμε κάθε πονηρὴ και ἐφάμαρτη σκέψη, ὥστε ὁ νοῦς μας νὰ παραμείνει ἀκίνητος στὶς προσβολές τῶν δαιμόνων, και νὰ καταστει οἰκηπτήριο τοῦ ἀναστάντος Χριστοῦ. Ἡ σημερινὴ ἐορτὴ μᾶς ἀναβιβάζει στὸν θρόνο τοῦ Θεοῦ, και μᾶς καθιστᾶ ἐπουρανίους. Ἄς μὴ συμπεριφερόμαστε λοιπὸν χαμαιῆζηλα, ἐπιζητώντας κοσμικὲς ἀπολαύσεις και ἐφάμαρτες χαρές. Ἄς ἀναζητοῦμε τὰ ἀναλλοίωτα ὑπερκόσμια ἀγαθά. Ἄς μὴν ἀποκόπτουμε τὸν ἑαυτό μας ἀπὸ τὴν κοινωνία τῶν Ἁγίων. Ἄς μὴν διαχωρίζουμε τὴν ὑπαρξή μας ἀπὸ τὴν σύναξη τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ θέλησή μας ἄς μὴν ἀπαιτεῖ τὸ ἀτομικὸ τῆς δικαίωμα, ἀλλὰ τὴν διακονία τῆς ἀγάπης και τὴν ἐργασία τῶν θείων διδασχῶν. Ὁ Χριστὸς σήμερα ἐνανθρωπίζεται γιὰ νὰ μᾶς ἰατρεύσει ἀπὸ τὴν ἀσθένεια τῆς άμαρτίας. Ἄς μὴν ἀδιαφορήσουμε και περιφρονήσουμε τὸ μυστήριον τῆς ἀναπλάσεώς μας. Ἄς μὴν συμμαχήσουμε με τὴν άμαρτία τοῦ Ἀδάμ και ἀδικήσουμε τὴν ψυχὴ μας στερώντας τῆς τὰ δῶρα τῆς Ἐνανθρωπήσεως. Ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ γίνεται ἄνθρωπος, γιὰ νὰ ἀγιάσει ὡς Θεὸς τὴν ψυχὴ και τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου. Σήμερα, ὁ ἄκτιστος Θεὸς γεννάται ἐκ Παρθένου, και ὁ ἀχώρητος περιορίζεται στὴν ὑλική Του ὑπόσταση, γιὰ νὰ πρεσβεύσει στὸν Πατέρα Του ὑπὲρ τῆς τῶν πάντων σωτηρίας. Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ λαμβάνει τὴν ἀνθρώπινη φύση και πτωχεύει, γιὰ νὰ πλουτίσει με τὴν δωρεὰ τῆς θεώσεως ὁ ἄνθρωπος. Ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ποὺ ἔχει τὴν πληρότητα τῆς δόξας τοῦ Πατρὸς κενοῦται, και γίνεται θνητὸς ἄνθρωπος, γιὰ νὰ μεταλάβω τὴν πληρότητα τοῦ ἀκτίστου φωτός. Ποιὸς εἶναι ὁ πλοῦτος τῆς θείας Του ἀγαθότητος; Ποιὸ εἶναι τὸ μυστήριον τῶν Χριστουγέννων ποὺ με περιβάλλει; Ἐλαβα τὴν θεία Του εἰκόνα και δὲν τὴν διαφύλαξα ἀμόλυντη. Καὶ Ἐκεῖνος τί κάνει; Γίνεται ἄνθρωπος γιὰ νὰ διασώσει ἀκέραιο τὸ κατ' εἰκόνα, γιὰ νὰ προσφέρει στὸ σῶμα τὴν ἀθανασία, γιὰ νὰ ἀναπλάσει θεοειδέστερη τὴν βροτεία φύση.

Μεγαλειώδες και παράδοξο εἶναι τὸ θέμα τῆς παρούσας ἐορτῆς, κατὰ τὸν Ἅγιο Θεόδοτο Ἀγκύρας⁴, γιατί δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ ἡ φανέρωση τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, ἡ ἔλευση Ἐκείνου ποὺ ἦταν πάντα παρῶν, ἡ ἐπιστασία Αὐτοῦ ποὺ γεμίζει τὰ πάντα μὲ τὴν παρουσία του. Ἡ θεία φύση ξεφεύγει ἀπὸ τὸν νοῦ τῶν ἀνθρώπων, εἶναι ὑψηλότερα ἀπὸ τοὺς δικούς μας συλλογισμούς. Λόγω λοιπὸν τῆς ἀνωτέρας φύσεως τῆς θεότητος, ὁ ἄνθρωπος στερεῖται τὴν θεογνωσία. Καὶ γιὰ νὰ σταματήσει νὰ συμβαίνει αὐτό, ὁ Ἀόρατος προσλαμβάνει ὀρατὴ φύση· ὁ Λόγος ψηλαφεῖται· ὁ μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ γίνεται συγγενὴς τῶν δούλων του, γιὰ νὰ μὴν παραμείνει κρυμμένη ἀπὸ τὴν γνώση τῶν ἀνθρώπων ἡ ὑπερβατικὴ γιὰ τὸν ἄνθρωπο θεία φύση Του. Σήμερα λοιπὸν, ὁ Θεὸς ἔγινε ὀρατὸς διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεώς Του ἐκ τῆς Παρθένου, καὶ ἡ Παρθένος, καὶ παρθένος ἔμεινε, καὶ μπτέρᾳ ἔγινε. Διότι, ὁ ἀφθαρτος καὶ ἀναλλοίωτος Θεὸς δὲν προκαλεῖ φθορά, δὲν διαφθείρει. Πραγματικά, ἦταν Θεὸς αὐτὸς ποὺ ἦλθε νὰ κατοικήσει στὸν κόσμον. Καὶ ἦλθε, ὄχι μὲ μετάβαση ἀπὸ τὸν ἓνα τόπον στὸν ἄλλο, ἀλλὰ ἐνδύομενος τὴν δική μας φύση. Ἐπειδὴ ἦταν Θεός, καὶ μάλιστα φιλόανθρωπος καὶ εὐσπλαγχνος Θεός, προτίμησε νὰ γίνῃ ἄνθρωπος, ὥστε νὰ περιπτυχθοῦμε τὸν Δημιουργὸ τοῦ σύμπαντος ὡς συγγενῆ μας καὶ νὰ ἀγκαλιάσουμε μὲ θάρρος τὸν Κύριο. Διότι, ὅσοι εἶναι κατάκριτοι καὶ ὀδηγοῦνται στὸ δικαστικὸ βῆμα, δὲν ἔχουν παρηγοσία ἀπὸ δικές τους ἀρετές, ἀλλὰ μέσῳ κάποιου συγγενοῦς τους προσπαθοῦν νὰ ἀποκτήσουν.

Ὁ Θεὸς τὴν πρόθεσή του γιὰ τὸν ἄνθρωπο τὴν ἔδειξε ἀμέσως μετὰ τὴν δημιουργία του, ὅταν ἔλαβε χῶμα ἀπὸ τὴν γῆ καὶ τὸν ἔπλασε κατ' εἰκόνα τῆς δικῆς του θεότητος. Τοῦ δίδει εὐτελεῆ πρώτη ὕλη, ἐπειδὴ ἔμελλε νὰ τιμήσει τὸν ἄνθρωπο μὲ τὴν δική Του εἰκόνα, ὥστε ἡ ὑπερβολικὴ τιμὴ νὰ μὴ τὸν ὀδηγήσει σὲ ἔπαρση καὶ ἀλλαξοναία, νὰ τὸν κάνει νὰ συσταλεῖ μὲ τὴ μνήμη τῆς φύσεώς του, νὰ ἔχει ταπεινώση καὶ νὰ καταλάβει ὅτι τὸ μέγεθος τῆς τιμῆς δὲν εἶναι ἀποτελέσμα τῆς δικῆς του ἀξίας, ἀλλὰ τῆς θείας χάριτος ποὺ τοῦ προσέφερε τὴν δωρεά. Ἄρα καὶ ἡ δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὴ γῆ φιλανθρωπία τοῦ Δημιουργοῦ ἦταν, γιὰ νὰ ἔχει τὸ ἀδαμιαῖο γένος ταπεινώση. Τὸ θέμα τῆς σημερινῆς πανηγύρεως εἶναι ὅτι ὁ Θεὸς ἀπὸ φιλανθρωπία ἔγινε ἄνθρωπος. Προσέλαβε τὰ ἀνθρώπινα, γιὰ νὰ μεταδώσει τὰ θεϊκά. Οἰκειοποιήθηκε τὰ ἀκατηγόρητα πάθη τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου, γιὰ νὰ χαρίσει τὴν ἀπάθεια. Ὑπέστη τὸν θάνατο, γιὰ νὰ χαρίσει τὴν ἀθανασία. Δὲν ἀλλοιώνει τὴν θεία Του

⁴ Ἁγίου Θεοδοῦτου Ἀγκύρας, *Λόγος εἰς τὴν Γέννησιν τοῦ Σωτῆρος*, P.G. 77, 1369-1385.

φύση με την αποδοχή των αδιαβλήτων παθών, ούτε την άδικει, αλλά προσφέρει την δύναμή Της για να νικηθούν τα πάθη της έκπτωτης ανθρωπίνης φύσεως.

Ὁ Μέγας Βασιλείος⁵ μᾶς προτρέπει να ἐορτάσουμε καὶ να τιμήσουμε τὴν Γέννηση τοῦ Χριστοῦ με σωπή. Καλύτερα, να μὴν προσπαθοῦμε με τοὺς συλλογισμοὺς μας οὔτε να ἐπιμένουμε με ἀδιάκριτη περιέργεια να γνωρίσουμε ἐκεῖνα ποὺ ἡ πίστη μας τὰ χαρακτηρίζει μυστήρια. Ὁ Θεὸς ἦλθε στὴ γῆ, ὄχι διὰ πυρὸς καὶ σαλπίγγων μέσα σὲ καπνὸ, ὅπως στὸ ὄρος Σινᾶ, οὔτε διὰ γνόφου καὶ θυέλλης. Αὐτὰ ἐκφόβισαν τοὺς Ἰουδαίους τότε ποὺ ἔλαβαν τὸν μωσαϊκὸ νόμο. Τώρα ὅμως ἦλθε ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους διὰ τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ Υἱοῦ. Ἦλθε ὡς ἥρεμος καὶ πραῖος ἄνθρωπος ποὺ συνδιαλλάγεται με τοὺς συγγενεῖς του. Ὁ Θεὸς φανερώθηκε με σάρκα. Δὲν ἐνεργεῖ πλέον κατὰ διαστήματα ὅπως στοὺς προφῆτες, ἀλλὰ λαμβάνει ὡς δική Του τὴν ἀνθρώπινη φύση, ἔχει ἀσυγχύτως ἐνωμένη τὴν θεία με τὴν ἀνθρώπινη φύση καὶ ὡς Θεάνθρωπος ἐπαναφέρει ὅλη τὴν ἀνθρωπότητα στὴν ὁδὸ τῆς θεώσεως. Ὁ Θεὸς ἔγινε ἄνθρωπος γιὰ να ἀποκτείνει τὸν θάνατο ποὺ εἶχε κάνει κατοικία του τὴν ἐκπτωτὴ ἀνθρώπινη φύση. Διότι με τὴν Γέννηση τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ἀνέτειλε ὁ ἥλιος τῆς Δικαιοσύνης, φανερώθηκε ἡ θεία χάρις καὶ ὅπως εἶπε ὁ Ἀπόστολος, «κατεπόθη ὁ θάνατος εἰς νίκος»⁶, δηλαδὴ ἐξαφανίστηκε ὀλοσχερῶς ὁ θάνατος καὶ νικίθηκε κατὰ κράτος γιατί δὲν ὑπέφερε τὴν παρουσία τῆς ἀληθινῆς ζωῆς τοῦ Θεανθρώπου στὴν ἐπικράτειά του.

Μάθε ὅτι ὁ Θεὸς ἔγινε ἄνθρωπος ἐπειδὴ τὸ σῶμα, ποὺ ἦταν καταραμένο, ἔπρεπε να ἀγιασθεῖ· τὸ ἀσθενές, να ἐνδυναμωθεῖ· τὸ ἀπογυμνωμένο ἀπὸ τὴν θεία δόξα, να τὴν ἀποκτήσει πάλι· τὸ ἐξόριστο ἀπὸ τὸν Παράδεισο, να ἐπιστρέφει ἐκεῖ ἐκ νέου· με ἓνα λόγο, ὁ ἄνθρωπος να ὀδηγηθεῖ στὸν οὐρανό. Καὶ ποῖο εἶναι τὸ ἐργαστήριό αὐτῆς τῆς θείας οἰκονομίας; Τὸ σῶμα τῆς ἀγίας Παρθένου. Καὶ ποιά ἡ ἀρχὴ τῆς κατὰ σάρκα γεννήσεως τοῦ Θεοῦ; Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα καὶ ἡ ἐπισκιάζουσα θεία δύναμη τοῦ Λόγου. Ἡ Παναγία κριθῆκε κατάλληλη να διακονήσει τὴν θεία οἰκονομία διότι συνδύαξε τὴν παρθενία καὶ τὴν μνηστεία. Θέλησε ὁ Θεὸς να τιμήσει στὸ πρόσωπό Της καὶ τὴν παρθενία καὶ τὸν γάμο. Τὴν ἐξέλεξε γιὰ τὴν παρθενία τῆς διότι αὐτὴ εἶναι ἡ πλέον κατάλληλη ὁδὸς ἀγιασμοῦ· καὶ με τὸν ἀρραβῶνα συμπεριελήφθησαν καὶ οἱ

⁵ Ἁγίου Βασιλείου Καισαρείας τοῦ Μεγάλου, *Ὁμιλία εἰς τὴν Ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ Γέννησιν*, P.G. 31, 1457-1476.

⁶ Α΄ Κορ. 15,54.

ἀρχὸς τοῦ γάμου. Συνάμα δέ, γὰρ νὰ εἶναι ὁ Ἰωσήφ γνώστης καὶ μάρτυρας τῆς καθαρότητος τῆς παρθενίας Της. Ἐπειδὴ λοιπὸν στὴν γενεὰ ἐκείνη τῶν ἀνθρώπων δὲν ὑπῆρχε ἄλλη μὲ μεγαλύτερη ἀγνότητα ψυχῆς καὶ σώματος ὥστε νὰ δεχθεῖ τὴν ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος –ἀν καὶ εἶχε προηγηθεῖ ὁ ἀρραβώνας τῆς Μαρίας μὲ τὸν Ἰωσήφ–, ἐξελέγη ἡ μακαρία Παρθένος, ἡ ὁποία δὲν ἀπώλεσε τὴν παρθενία τῆς στὴν μνηστεία. Διότι ἡ φαινομενικὴ μνηστεία τῆς Παρθένου μὲ τὸν Ἰωσήφ ἐπινοήθηκε γὰρ νὰ ἀφαιρέσει τὴν προσοχὴ τοῦ πονηροῦ, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τότε ποὺ ἄκουσε τὸν προφήτη νὰ λέγει «Ἴδου ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ λήπει καὶ τέξεται Υἱόν»⁷ καιροφυλακτοῦσε τὶς παρθένους γὰρ νὰ δράσει ἀνάλογα. Γνώριζε ὅτι ἡ ἐνανθρώπιση τοῦ Κυρίου θὰ ἐπέφερε τὴν κατάλυση τῆς ἐξουσίας του.

Ποῖός εἶναι τόσο νωθρὸς στὴν ψυχὴ, ποῖός τόσο ἀχάριστος, ὥστε νὰ μὴ χαίρεται, νὰ μὴν ἀγάλλεται, νὰ μὴν ἀκτινοβολεῖ ἀπὸ εὐτυχία γὰρ ὅσα ἐορτάζουμε; Σήμερα πανηγυρίζει ὅλη ἡ κτίσις, διότι ἡ Γέννηση τοῦ Χριστοῦ δωρίζει στὸν κόσμον τὰ ὑπερκόσμη, στὸν Ἰωσήφ καὶ τὴν παρθένο Μαρία ἀποστέλλει τοὺς Ἀρχαγγέλους γὰρ νὰ ψάλλουν «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῶ, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία»⁸. Σήμερα οἱ ἀστέρες κινοῦνται στὸν οὐρανὸ καὶ οἱ Μάγοι ἐπὶ τῆς γῆς γὰρ νὰ προσκυνήσουν τὸν Χριστό. Σήμερα, ποὺ εἶναι ἡ γενέθλια ἡμέρα τῆς ἐν Χριστῷ ἀνακαινίσεως τῆς ἀνθρωπότητος, ἃς γευθοῦμε τὴ χαρὰ τῆς ἐορτῆς. Σήμερα ἀναυρεῖται τὸ ἐπιτίμιο τῆς πτώσεως «γῆ εἶ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύση»⁹ καὶ τὸ ἀδαμαῖο γένος ἐπισυνάπτεται μὲ τὸν οὐράνιο Θεό, καὶ γι' αὐτὸ θὰ ἀναληφθεῖ πρὸς τὸν οὐρανὸ στὴν συντέλεια τῶν αἰώνων. Σήμερα καταργεῖται ἡ καταδίκη τῆς Εὐας «ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα»¹⁰. Ἡ νέα Εὐα, ἡ Θεοτόκος, γέννησε τὸν Ἐμμανουὴλ χωρὶς ὠδίνες καὶ γίνεται ἡ μακαρία ἡ κυήσασα καὶ ἐκθρέψασα τὸν Βασιλέα τῆς κτίσεως. Σήμερα «παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν, υἱὸς καὶ ἐδόθη ἡμῖν, οὗ ἡ ἀρχὴ ἐπὶ τοῦ ὤμου αὐτοῦ»¹¹. Πλημμύρισε ἀπὸ χαρὰ ἡ καρδιά μου καὶ ἀπὸ θεογνωσία ὁ νοῦς μου. Ὁ Χριστὸς γεννᾶται γὰρ νὰ ἀποκτήσεις ὡς συγγενὴς του τὴν καθαρότητα τῶν λογισμῶν καὶ τῆς καρδιάς. Διέρχεται ὡς ἄνθρωπος ἀπὸ ὅλες τὶς ἡλικίες γὰρ νὰ συνηθίσεις στὴν καλοσύνη καὶ νὰ ἐξουκειωθείς μὲ τὴν ἀρετή.

⁷ Ματθ. 1,23.

⁸ Μαρκ. 2,14.

⁹ Γέν. 3,19.

¹⁰ Γέν. 3,16.

¹¹ Ἠσ. 9,6.

Ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος ὁ Μέγας¹² τονίζει ὅτι τὰ γενέθλια τοῦ Σωτῆρος θὰ ὀδηγήσουν στὸν θαυμασμό ὅσους ξέρουν νὰ ἀναγνωρίζουν τὴν μεγαλειότητα στὴν ταπεινώση, τὸν πλοῦτο στὴν πτωχεία, τὴν ἐλευθερία στὴν ὑπακοή. Ἐκεῖνοι ποὺ ἔχουν τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς πίστεως θὰ ἀναγνωρίσουν στὸν Χριστὸ τὸ θεῖο, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀνθρώπινο πρόσωπο τοῦ κενωθέντος Λόγου. Δὲν θὰ περιμένουν νὰ ἔλθει ὁ Μυστικὸς Δείπνος γιὰ νὰ ἀκούσουν τὴν ὁμολογία τοῦ Κυρίου ὅτι «ὁ ἑώρακὼς ἐμέ, ἑώρακε τὸν Πατέρα»¹³. Θὰ δοῦν στὸ πενιχρὸ σπίλαο τῆς Βηθλεὲμ τὸν κενωθέντα Θεό. Ἡ κένωση ἐκφράζει τὴν ἀποταγὴ τοῦ ἰδίου Του θελήματος καὶ τὴν ἐκπλήρωση τῆς κοινῆς Τριαδικῆς ἐνέργειας στὴν οἰκονομία τῆς σωτηρίας. Ἐπομένως τὸ ἔργο τοῦ ἐνανθρωπίσαντος Θεοῦ εἶναι ἔργο τῆς Ἁγίας Τριάδος, τὴν ὁποία δὲν μποροῦμε νὰ τὴν χωρίσουμε ἀπὸ τὸν Χριστό. Ὁ Κύριος ἔχει τὴν αὐτὴ οὐσία μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα. Καὶ κάθε πράξη τοῦ Χριστοῦ ἐκφράζει τὴν ἀλληλοπεριχώρηση τῶν δύο φύσεων Του, τῆς θείας καὶ τῆς ἀνθρωπίνης.

Βεβαίως ὁ ἀθάνατος Θεὸς δὲν σαρκώθηκε γιὰ νὰ σώσει τὸν ἑαυτὸ Του, ἀλλὰ ὅσους ὑπέκυψαν στὸ θανατηφόρο δῆγμα τοῦ διαβόλου. Δὲν ἔπαθε γιὰτὴν ἦταν ἀσθενὴς ἀπὸ τὸ θανατηφόρο διηλητήριο τῆς ἁμαρτίας, ἀλλὰ γιὰ χάρι τοῦ ἀσθενοῦς ἀνθρώπου. Ἔλαβε κατὰ τὴν ἐνανθρώπησίν Του τὴν ἀδυναμία καὶ τὴν πτωχεία τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, γιὰ νὰ τῆς προσφέρει τὴν δόξα Του. Ἔλαβε θνητὸ σῶμα, γιὰ νὰ δεχθεῖ τὸ πάθος τῆς σταυρώσεως καὶ μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο νὰ μᾶς προσφέρει τὴν ἀπάθεια. Ὁ θάνατός Του ἔγινε ἡ δική μας ἀθανασία. Τὸ δάκρυ Του ἔγινε ἡ δική μας χαρά. Ἡ ταφὴ Του κατέστη ἡ δική μας ἀνάστασις. Καὶ τὸ Βάπτισμά Του ὁ δικός μας ἁγιασμός. Γιὰ νὰ χαροῦμε ἐμεῖς, ταλαιπωρεῖται καὶ ταπεινώνεται Αὐτός. Ἐπιπλέον ζητεῖ ἀπὸ τὸν Πατέρα Του νὰ χαρίσει στὸ ἀνθρώπινο γένος τὴν δόξα ποὺ εἶχε στὸν οὐρανό. Στὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ δοξάζεται ἡ ἀνθρώπινη φύση, γίνεται ὁμότιμη τῆς θείας φύσεως, ἀποκτᾷ τὸ βασιλικὸ ἀξίωμα τῆς θεότητος. Ὁ Χριστὸς ὡς νέος Ἀδάμ ἀγιάζει τὴν πεπτωκυῖα φύση τοῦ ἀδαμιαίου γένους. Παραδίδει στὸν Πατέρα Του τὸν ἑαυτὸ Του, ἀλλὰ ἑαυτός Του εἶναι ὄλα τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας ὅπως λέγει καὶ ὁ Παῦλος: «Πάντες γὰρ ὑμεῖς εἷς ἐστέ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ»¹⁴. Συνεπῶς ἡ σάρκωση τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἀνοίγει τὴν ὁδὸ γιὰ τὴν

¹² Ἅγιος Ἀθανάσιος Ἀλεξανδρείας τοῦ Μεγάλου, *Περὶ τῆς ἐνσάρκου ἐπιφανείας τοῦ Θεοῦ Λόγου*, P.G. 26, 984-1028.

¹³ *Ἰω.* 14,9.

¹⁴ *Γαλ.* 3,28.

Ίδρυση τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ προαιώνιο σχέδιο τοῦ Θεοῦ πραγματοποιεῖται σήμερα διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Σήμερα οἱ Ἄγγελοι ὑμνοῦν τὸν ἐν σαρκὶ Τεχθέντα διότι γνώρισαν τὴν πολυποίκιλη σοφία τοῦ Θεοῦ. Γνώρισαν τὸ μυστήριον ποῦ ἦταν αἰῶνες κρυμμένο καὶ τὸ ἤξερε μόνον ὁ Θεός, ὁ Δημιουργὸς τοῦ παντός διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Σύμφωνα μὲ αὐτὸ τὸ προαιώνιο σχέδιο, ὁ Πατὴρ ἀπέστειλε τὸν Υἱὸ Του ἐπὶ τῆς γῆς γιὰ νὰ ἔχουμε ἔμεις τὸ θάρρος νὰ προσερχόμαστε ἐνώπιόν Του καὶ νὰ λαμβάνουμε διὰ τῆς πίστεως ἁγιασμὸ ψυχῶν καὶ σωμάτων. Σαρκώθηκε λοιπὸν ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ γιὰ νὰ φέρει τὴν καταλλαγί, νὰ ἀνακαινίσαι τὸν ἄνθρωπο καὶ νὰ προσφέρει τὴν θεία υἰοθεσία διὰ τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ σάρκωση τοῦ Λόγου ἐκφράζει τὴν ἐπιθυμία τοῦ Θεοῦ νὰ καταστῆ ὁ ἄνθρωπος θείας φύσεως κοινωνός. Ὁ Κύριος ἔλαβε σῶμα καὶ ἔγινε τέλειος ἄνθρωπος γιὰ νὰ ἐνωθοῦν οἱ ἄνθρωποι μὲ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα. Ἐγινε Θεὸς σαρκοφόρος γιὰ νὰ γίνουμε ἔμεις οἱ ἄνθρωποι πνευματοφόροι. Ἐλαβε μορφὴ δούλου καὶ ἔγινε ἄνθρωπος, γιὰ νὰ λάβουμε ἔμεις τὰ ἰδιώματα τῆς θείας Του φύσεως καὶ νὰ γίνουμε καὶ ἔμεις, ὅπως Αὐτός, υἱοὶ τοῦ Θεοῦ. Φόρεσε ὡς ἱμάτιον τὸ ἀνθρώπινο σῶμα γιὰ νὰ ἐνδυθοῦμε ἔμεις τὸν Θεὸν καὶ νὰ εἴμαστε θεοὶ κατὰ χάριν.

Πάρα πολλὰ πατερικὰ κείμενα γιὰ τὴν ἐορτὴ τῶν Χριστουγέννων θὰ μποροῦσαν νὰ προστεθοῦν στὴν παραπάνω διασκευή, ἂν μάλιστα λάβουμε ὑπ' ὄψιν ὅτι τὸ Ἅγιον Δωδεκαήμερον καταλήγει στὴν ἐορτὴ τῶν Θεοφανείων καὶ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου καὶ κατὰ τὴν διάρκειά του ἐορτάζουμε ἰδιαίτερα τὴν Ὑπεραγία Θεοτόκο, τοὺς Προπάτορες, τὸν Πρωτομάρτυρα Στέφανο, τὸν Μέγα Βασίλειο καὶ τὴν Περιτομὴ τοῦ Χριστοῦ. Ὅλες οἱ ἡμέρες αὐτὲς ἐορτάζονται μὲ τὴν δέουσα μεγαλοπρέπεια καὶ τὸν προσήκοντα σεβασμὸ, σὲ ὅλα τὰ μοναστήρια. Εἶναι δὲ μεγάλη εὐλογία τὸ ὅτι ὁ κάθε μοναχός, προσπαθώντας νὰ γίναι ὑπὸ κίρκος στὸ «ζητεῖτε καὶ εὐρήσετε»¹⁵, ἀκούει καὶ διαβάζει ξανὰ καὶ ξανὰ τὰ λόγια τῶν θείων Πατέρων γιὰ τὴν Μητρόπολη καὶ Πρώτη τῶν ἐορτῶν τὴν περίοδο αὐτή. Σὺν τοῖς ἄλλοις ἀγωνίζεται καὶ μὲ τὴν μελέτη νὰ ἐπιτύχει χάριτι Θεοῦ τὸν πλάτυσμὸ τῆς καρδίας καὶ νὰ βιώσει τὴν μυσταγωγία στὰ θεῖα μυστήρια, ἐλπίζοντας στὴν πλήρη μετοχὴ τοῦ Θεοῦ καὶ σὲ μία χαρισματικὴ καὶ πνευματικὴ ζωή.

Ἐπειδὴ ὅμως ἡ χαρισματικὴ καὶ πνευματικὴ ζωὴ εἶναι ἡ φυσικὴ κατάστασις γιὰ κάθε Χριστιανό, ἡ μελέτη τῶν θείων λόγων –τοὺς ὁποίους χωρὶς δυσκολία μπορεῖ πλέον νὰ βρεῖ κανεὶς ὅπουδήποτε– ὀδηγεῖ χωρὶς πολὺ κόπο στὸ νὰ

¹⁵ *Ματθ. 7,7.*

γίνουμε άγιοι, ὅπως μᾶς λέει ὁ Ὅσιος Πορφύριος ὁ Καυσοκαλυβίτης: «...Ἐμένα, ἐπίσης, ἄρρεσαν καὶ μοῦ ἀρέσουν καὶ τὰ βιβλία τὰ γραμμένα ἀπ' τοὺς ἁγίους Πατέρες, Χρυσόστομο, Βασίλειο, Γρηγόριο Θεολόγο, Γρηγόριο Νύσσης, Γρηγόριο Παλαμᾶ κ.ἄ. Ἀλλὰ εἰλικρινά σᾶς λέγω, δὲ τοὺς ἔχω μελετήσει. Τοὺς ξέρω, ὅμως, τοὺς εὐλογημένους ὅλους... Αὐτὸν ποὺ ἀγαπάει τοὺς λόγους Του ὁ Χριστὸς τὸν χαριτώνει κι ὅλα τὰ καλὰ γι' αὐτὸν γίνονται εὐκόλα. Ὅπως βλέπετε, χωρὶς πόλεμο καὶ χωρὶς ἀγῶνες αἱματηροὺς ἀγιαζόμαστε. Εὐφραίνεται ἡ ψυχούλα μας, ἠδύνεται ἡ ἀκοή μας ἀκούοντας τὰ τροπάρια καὶ κάτι γίνεται μέσα μας. Αὐτὴ ἡ εὐχαρίστηση φέρνει θεῖο ἐνθουσιασμὸ καὶ ἡ ψυχὴ μας γίνεται ἄξια νὰ δεχθεῖ τὴν χάρι τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἀγιάζει ὁ ἴδιος ὁ Θεός. Ἐμεῖς, χωρὶς τὴν θεία χάρι, ὅσες προσπάθειες καὶ νὰ κάνομε, δὲν μποροῦμε νὰ ἀγιασθοῦμε. Ἐνῶ μὲ τὴν μελέτη τῶν θείων λόγων, μποροῦμε ἀπλά, χωρὶς πολὺ κόπο, νὰ γίνομε ἅγιοι»¹⁶. Ἀμίν.

¹⁶ Ὁσίου Πορφυρίου Καυσοκαλυβίτου, *Βίος καὶ Λόγοι*, Τετὰ Μονὴ Χρυσοπηγῆς, Χανιά 2007, ἔκδοσις π', σελ. 348.